

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ: ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОЇ РОБОТИ

Сесія Загальних зборів НАН України
14 квітня 2016 року

14 квітня 2016 року відбулася звітна сесія Загальних зборів НАН України, під час якої було розглянуто результати діяльності установ Академії в 2015 р., визначено головні досягнення, проаналізовано проблеми, які виникли впродовж звітного періоду, й окреслено основні напрями подальшої роботи. Важливе місце у порядку денному щоденного засідання було відведено обговоренню і затвердженню нової редакції Статуту НАН України, доопрацьованої з урахуванням пропозицій учасників громадського обговорення цього документа і членів Комісії з підготовки нової редакції Статуту НАН України.

Звітна сесія Загальних зборів Національної академії наук України відбулася 14 квітня 2016 р. у приміщенні Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. У заході взяли участь члени та наукові працівники НАН України, представники органів державної влади, наукової та освітянської громадськості, зокрема президенти національних галузевих академій наук, засобів масової інформації. Під час роботи сесії було обговорено основні результати діяльності установ Академії в 2015 р., розглянуто найголовніші досягнення вчених НАН України, окреслено напрями подальшої роботи та проаналізовано найактуальніші проблеми, що постають сьогодні перед українською наукою. Особливу увагу було приділено обговоренню і затвердженню нової редакції Статуту НАН України, доопрацьованої з урахуванням пропозицій учасників громадського обговорення цього документа, а також зауважень членів Комісії з підготовки нової редакції Статуту НАН України.

Відкриваючи захід, перший віце-президент Національної академії наук України академік НАН України **Антон Григорович Наумовець** зазначив, що нинішня сесія Загальних зборів

відбувається на тлі напруженої соціально-політичної ситуації в країні, поглиблення економічної кризи й різкого загострення хронічного недофінансування наукової сфери. Усі ці чинники призвели до істотного погіршення умов для наукової діяльності, однак, незважаючи на всі негаразди, вчені Академії продовжували й продовжують плідно працювати.

Академік А.Г. Наумовець привітав наукових працівників, делегованих трудовими колективами установ НАН України, які, згідно з положеннями нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», уперше беруть участь у роботі сесії Загальних зборів із правом ухвального голосу.

Заступник Глави Адміністрації Президента України **Ростислав Миколайович Павленко** оголосив вітання Президента України Петра Олексійовича Порошенка учасникам сесії Загальних зборів Національної академії наук України.

Шановні друзі!

Щиро вітаю вас із проведенням зібрання провідних науковців нашої країни — сесії Загальних зборів Національної академії наук України.

Поставши перед новими викликами сьогодення, Україна покладає великі надії на науку, в тому числі у сфері військово-оборонних технологій. Саме тому реалізації інноваційного потенціалу нашої держави відведено значущу роль у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020».

Мої зустрічі з провідними вітчизняними вченими засвідчили, що системна взаємодія органів державної влади, наукової спільноти та виробничо-бізнесових структур є запорукою ефективного вирішення найважливіших питань економічного і соціального розвитку України, посилення її обороноздатності та національної безпеки.

Вірю, що Національна академія наук України знайде шлях до оновлення й гідно відповість на сподівання суспільства, активно працюватиме над інтеграцією України до європейського інтелектуального і наукового простору, зростанням авторитету науки, залученням юних талантів та створенням сприятливих умов для розвитку інноваційних технологій.

Бажаю всім міцного здоров'я, миру, натхнення і нових звершень в ім'я України.

Петро Порошенко

Далі академік А.Г. Наумовець виголосив тези звітної доповіді президента НАН України академіка Б.Є. Патона «Підсумки діяльності Національної академії наук України в 2015 році та основні напрями її подальшої роботи» (див. повний текст на с. 8), в якій було зазначено, що минулого року вчені НАН України отримали чимало вагомих наукових результатів, у тому числі мали низку здобутків у науковому забезпеченні вирішення актуальних державних проблем. Це стосується таких гострих для України питань, як енергоефективність і енергоощадність, забезпечення надійності ядерної енергетики, удосконалення транспортної інфраструктури, інноваційний розвиток медицини та сфери охорони здоров'я, продовольча безпека. Результати досліджень, здійснених ученими Академії, було використано при підготовці низки аналітичних програмних документів державної ваги, науково-експертних висновків, аналітичних матеріалів і пропозицій, важливих для розвитку держави та суспільства.

Численні приклади інноваційних здобутків академічних установ, на думку президента НАН України, переконливо спростовують висловлювання деяких урядовців і політиків про те, що вітчизняна наука не дає практичної віддачі і є тягарем для економіки. Слід зауважити, що, за даними соціологічного моніторингу 2015 р., рівень довіри громадян до вчених є одним із найвищих серед усіх соціальних інститутів.

Особливу увагу в доповіді було приділено питанням подальшої організації діяльності НАН України, пов'язаної з необхідністю імплементації нової редакції Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також найгострішим проблемам, що поставили перед Академією через критичне (близько 20%) недофінансування її діяльності.

У виступах під час обговорення доповіді акцент було зроблено на актуальних питаннях розвитку окремих пріоритетних напрямів наукових досліджень, запровадженні нової методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України, необхідності

Перший віце-президент НАН України академік А.Г. Наумовець

Заступник Глави Адміністрації Президента України Р.М. Павленко

Заступник Міністра освіти і науки України доктор фізико-математичних наук М.В. Стріха

Головний учений секретар НАН України академік В.Л. Богданов

Лауреати Золотої медалі НАН України імені В.І. Вернадського — директор Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академік Г.В. Єльська і професор Університету Лінчопінг (Швеція) Е. Тернер

посилення комунікації науки і суспільства, поглибленні міжнародної співпраці, важливості взаємодії науки і бізнесу, створенні сприятливого законодавчого поля для активного практичного впровадження результатів досліджень, а також на проблемах, пов'язаних з підготовкою наукових кадрів.

За результатами обговорення було ухвалено постанову Загальних зборів НАН України про затвердження Звіту про діяльність Національної академії наук України у 2015 році.

Далі учасники зібрання заслухали інформацію головного вченого секретаря НАН України академіка **Вячеслава Леонідовича Богданова** щодо нової редакції Статуту НАН України, розробленої з метою його приведення у відповідність до вимог Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». В обговоренні цього питання взяли участь директор Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України академік Ю.С. Шемшученко, почесний директор Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України академік В.П. Кухар, заступник директора з наукової роботи Радіоастрономічного інституту НАН України академік О.О. Коноваленко, провідний науковий співробітник відділу фізики кристалів Інституту фізики НАН України доктор фізико-математичних наук О.М. Габович, директор Інституту народознавства НАН України академік С.П. Павлюк, заступник Міністра освіти і науки України доктор фізико-математичних наук М.В. Стріха, директор Інституту економіко-правових досліджень НАН України доктор юридичних наук В.А. Устименко, член Президії НАН України, директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України, голова Науково-видавничої ради НАН України академік Я.С. Яцків.

За результатами обговорення Загальні збори НАН України ухвалили нову редакцію Статуту Національної академії наук України.

Під час сесії Загальних зборів відбулося урочисте вручення Золотої медалі НАН України імені В.І. Вернадського директору Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академіку Г.В. Єльській і професору Університету Лінчопінг (Королівство Швеція) Е. Тернеру, а також дипломів лауреатам премії імені видатних учених України.

Крім того, учасники Загальних зборів НАН України одностайно — голосами всіх присутніх на заході 125 академіків, 237 членів-кореспондентів НАН України, а також 204 наукових працівників, делегованих науковими установами Академії, — ухвалили **Звернення Загальних зборів НАН України до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України.**

Шановний пане Президенте, шановні народні депутати, члени Уряду!

Вважаємо за свій обов'язок звернутися до вас і сподіваємося таки бути почутими, доки ще не запізно.

Ми вкрай стурбовані надзвичайною ситуацією, яка склалася у вітчизняній науковій сфері і може призвести до втрати Україною свого наукового потенціалу та, як наслідок, суспільної деградації.

Країна, яка не опікується розвитком своєї науки, не має майбутнього та приречена опинитися на узбіччі цивілізації. Це — факт, визнаний у сучасному світі. Натомість, як не прикро констатувати, впродовж усього часу незалежного існування України наука ніколи не була серед числа державних пріоритетів. Достатньо сказати, що через незадовільні умови праці та — з огляду на це — падіння престижу наукової діяльності чисельність учених у Національній академії наук скоротилася з 1991 року більш ніж утричі. Загалом же кількість науковців на тисячу зайнятого населення в нашій країні зараз уже вдвічі менша, ніж у країнах ЄС.

Однак у поточному році фінансування вітчизняної науки сягнуло свого історичного мінімуму — 0,2% ВВП. Це кричущий і безпрецедентний факт, масштаб катастрофічності якого годі переоцінити. Він, по суті, перекреслює можливість позитивних перетворень, передумови для яких створив новий Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», що передбачає поступовий рух до 1,7% ВВП у 2020 році.

Цьогорічні державні видатки на діяльність НАН України — близько 2 млрд 54 млн грн — дорівнюють бюджетові одного не найбільшого і не найкращого європейського університету. Недофінансування становить щонайменше 20%. А отже, коштів забракне навіть на забезпечення виплати заробітної платні працівникам та оплати комунальних послуг. У більшості установ НАН України вже запроваджено режим неповної зайнятості (3–4, а то й взагалі 2 робочі дні на тиждень). Про оновлення матеріально-технічної бази, без чого неможливо здійснювати дослідження на сучасному рівні, й не йдеться. За таких умов заходи з оптимізації мережі наукових установ і чисельності їх персоналу, що зараз реалізуються в НАН України, не дозволять належним чином полішити стан справ.

Видатки на науку, і особливо на фундаментальну науку, — не та стаття державного бюджету, на якій варто заощаджувати. Так, ми прагнемо того, щоб не було зламано сотні й тисячі людських долів і наукових кар'єр, а ще й того, щоб наша країна не втратила безцінних наукових надбань, забезпечувала власний інноваційний розвиток, безпеку й обороноздатність, а в майбутньому посіла гідне місце серед рівноправних. Без цього недосяжною видається реалізація євроінтеграційних прагнень України. На-

ціональна академія наук послідовно обстоює необхідність інтеграції української науки до Європейського дослідницького простору, вже впродовж тривалого часу робить конкретні кроки в цьому напрямі. Але, на відміну від нашої держави, у країнах Європейського Союзу науці приділяють належну увагу, а нормою її фінансування є 3% ВВП.

На жаль, незважаючи на наші численні зусилля, продуктивного діалогу науки з державною владою немає. Усі звернення, заклики й акції наукової спільноти щоразу ігноруються та не дають бажаного ефекту. Не хотілося б вірити, що державна політика в науковій галузі спрямована на послідовне знищення останньої, однак фактично дії влади ведуть саме до цього. Вчених — національну інтелектуальну еліту — виштовхують за межу бідності та зі сфери професійної діяльності, а талановиту наукову молодь — за межі країни.

Ми добре усвідомлюємо, що Україна нині перебуває у надзвичайно важкому становищі — через економічну кризу, анексію Криму та події на Донбасі. Проте це не може слугувати виправданням відсутності справді державницького підходу, стратегічного мислення та планування. Якщо втратити науковий потенціал зараз, вповні відновити його в подальшому, навіть протягом десятиліть, буде вкрай складно, якщо взагалі можливо. На жаль, руйнівні процеси у вітчизняній науці вже почалися й набувають ознак незворотності.

Розвивати науку — не лише справа честі, а й, без перебільшення, життєво важливе питання для України. Наполегливо просимо вас врахувати нашу позицію та невідкладно ухвалити виважені і відповідальні рішення. Якими б вони не були, це матиме для нашої держави доленосні наслідки. Фатальні чи обнадійливі — залежить від вас.

З повагою та сподіваннями на розуміння,

Учасники сесії Загальних Зборів
НАН України
14 квітня 2016 р., м. Київ

На завершення сесії Загальних зборів перший віце-президент НАН України академік А.Г. Наумовець висловив упевненість у тому, що політичну й економічну кризу в державі врешті-решт буде подолано, відповідальне ставлення до завтрашнього дня і тим більше — до довгострокової перспективи з боку влади й, безперечно, суспільства в цілому змінять ситуацію у вітчизняній науковій сфері на краще, а Національна академія наук і надалі відіграватиме провідну роль у науковому забезпеченні прогресивних перетворень в Україні.